

feladatának és eszközeinek megjelölése pedig jól sikerült. Tekintetbe veendő továbbá, hogy igen nehéz és bonyolult témához nyúlt, amelynek az irodalma ma már szinte kimeríthetetlen, a mi irodalmunkban pedig ez az első áttekin-tési kísérlet.

p—s.

Koczogh András: Gyakorlati keresztyén nevelés. Budapest, 1937. 63 l.

Az erkölcsi elvek és világnézetek mai zürzavaros forgatagában Koczogh András derék kis munkája kétségkívül a legszilárdabb és legnemesebb alapra épít, midőn az Evangélium szellemében gyökerező életet, a krisztusi példát tűzi ki a nevelés elé követendő mintaképül. Könyve egy mélyen hívő léleknek tanúságtétele a keresztyén eszmének mindent felülmúló ereje és értéke mellett. Írója elismeri az emberi átöröklés jelentőségét, de a keresztyén szellemű nevelést még nyomósabb tényezőnek tartja a jellem kialakításában. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy *hatalmunkban* ez az eszköz van elsősorban, s így Koczogh joggal hangsúlyozza elsőrendű fontosságát. Művében részletesen foglalkozik a legfőbb nevelő tényezőknek: a családnak, az iskolának, a példának, az olvasmánynak, a társas közösségnek lélekformáló hatásával. Sajnálattal állapítja meg, hogy korunk családi élete nagyot sülyedt és teljes elanyagiasodással fenyeget. Igen helyesen óv a gyermeknevelés főhibájától, az elkényeztetéstől. A valláserkölcsös életre maguknak a szülőknek kell jó példát mutatniok; korán meg kell gyökeresztetniök gyermekük lekében azt a felfogást, hogy az élet nem pusztá élvezet és szórakozás, hanem — mint a szerző jól mondja — kötelességteljesítés, munka, áldozat és szeretet. Az iskolát igazi, benső nevelőtartalommal kell eltölteni; fogékonná kell tennünk növendékeink lelkét az erény és az igazság eszméje iránt. A vallásórának, azután az irodalomnak, a történelemtanításnak különösen nagy nevelő hatása van. Koczogh főképen három hibától szeretné megóvni tanítványait: az önhittségtől, a durvaságtól és a léhaságtól, s három erényre ránevelni: a szerénységre, a lelki finomságra és az erkölcsi tisztaságra. Legjobb eszköz erre kétségkívül az élő példa: a nevelőnek az Üdvözítő tanítását kell követnie s krisztusi lelkületet beleoltania növendékébe. Fontos nevelőeszköz a jó könyv is, elsősorban az emberiség örök értéke, a Biblia. Ezt mindennap olvasni kell, s teljesen elmélyedni benne. Az Evangélium szellemében működik a világszerte elterjedt „Keresztyén Ifjúsági Egyesület“; nálunk is nagyértékű tevékenységet fejt ki immár félszázad óta.

Ha magyar föltámadást, nemzeti megújhodást akarunk, — mondja könyvének utolsó fejezetében a szerző, — mindenekelőtt a magyar ifjúságot kell erre céltudatosan ránevelnünk, mégpedig a gyakorlati keresztyénység terjesztésével és megvalósításával.

Koczogh András könyve a mélységes hitnek és az erkölcsi meggyőződésnek hevével mutat rá társadalmi életünk és nevelésünk hibáira, de egyúttal a javítás módjára is. Sorait erős szociális érzék, nemes emberszeretet hatja át; segíteni akar, erejétől telhetően, a jobb magyar jövő megalapozásában. Tel-

jesen igaza van abban, hogy új és nemesebb világ kialakulása csak akkor remélhető, ha a formaszerű, sekélyes kereszténység helyébe mindenütt a meggyőződéses, áldozatra kész, valóságos kereszténység lép.

Hajdu János.

Werner Jaeger: Humanistische Reden und Vorträge. (Berlin—Leipzig, 1937. 217 lap.)

Ebben a kötetben a *Paideia* neves szerzője és a *Die Antike* című folyóirat szerkesztője, aki másokkal együtt külföldön kénytelen tudományos munkásságát folytatni, a bázeli, kieli és berlini egyetemen 22 év során tartott beszédeinek és előadásainak javarészt gyűjtötte össze. Ezek — amint az amerikai Cambridge Harvard University keletű előszóiban megállapítja — „kivétel nélkül annak a törekvésnek tanúbizonyosságai, amely a klasszikus tanulmányoknak a mai kultúrával való mélyreható érintkezésére és annak a szerepnek a tisztázására irányul, melyet a humanizmus benne elfoglal... Így ebben a sorozatban egyúttal kifejeződik a humanisztikus problémának az a fejlődése, amely — *függetlenül attól az állásponttól, amelyet e kérdésben ma elfoglalnak* — érdeklődésre számíthat“.

Ezek a tanulmányok nem csupán az ókori klasszicizmus táborát fogják gyönyörködtetni, hanem mély tudományosságuk és szilárd meggyőződésük erejénél fogva tiszteletre és elismerésre készítetik a modern klasszicizmus híveit is. Az elsősorban szaktudósoknak szánt értekezések mellőzésével (Plato szerepe a görög művelődés felépítésében, a görög állametika Plato korában, Hermann Diels és Wilamowitz-Moellendorff méltatása stb.) ezúttal azokról számolunk be röviden, amelyek az oktatásüggyel szorosabb kapcsolatban vannak, vagy általános jellegűknél fogva szélesebb körben kelthetnek visszhangot.

Humanizmus és az ifjúság képzése (37—71. l.). A humanizmusnak kettős jelentése: a görög kultúrának közvetlenül megnyilatkozó nevelő hatása és az ifjúság képzésének pedagógiai művelődési eszménye szorosan összefügg egymással. A humanisztikus iskola mai új megokolásának az antik kultúráteljesítőmenny lényegének szigorúan történeti szemléletén kell nyugodnia és számot kell adnia nevelési alapeszméjének értékéről. A szerző ezután kutatja és kifejti, hogy miben rejlik a görögségnek nevelői értéke s milyen hatással volt a rómaiakra. Annak, hogy a görög nevelési eszme termékenyítő hatással legyen az iskolában, elengedhetetlen feltétele a görög és a latin nyelv ismerete a tanár és a tanuló részéről; ebben azonban ma nagy visszaesés mutatkozik. E nyelveknek elsajátítása nem pusztán az emlékezetnek iskolája, hanem ennél jóval több: olyan szellemnevelés, amelyet egyik élő nyelv sem pótolhat. Ezzel összefügg a klasszikus olvasmányok kánonja, viszonya a jelenhez és a műrecek magyarázata. A humanisztikus iskolákban valamennyi tantárgyat szigorúan kell az egész művelődési folyamatba beilleszteni: öncél nem a tudományos anyag, hanem a humanizmusnak nevelő célkitűzése, mert a gimnázium főfeladata emberképzés, a szellem elpusztíthatatlan hatalmába vetett hitnek